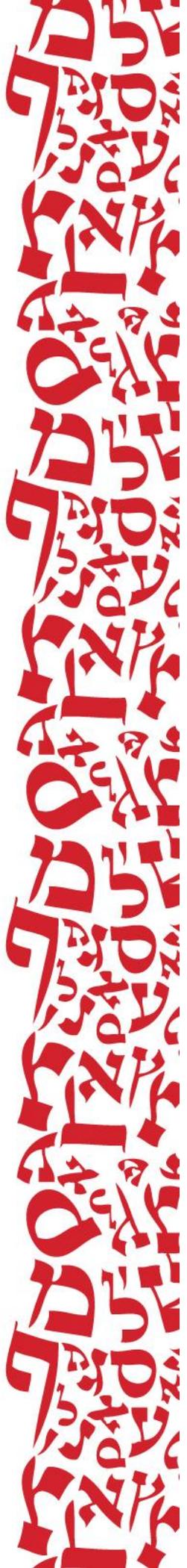

Sources used in the G-dCast Video "Disagreements for the Sake of Heaven"

Daniel Roth

WWW.PARDES.ORG.IL

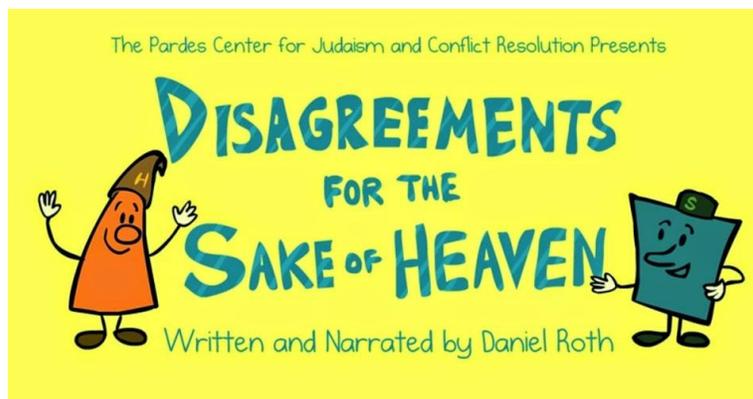
Introduction

The [9Adar Project: Jewish Week of Constructive Conflict](#) seeks to cultivate the culture of constructive conflict and healthy disagreement across personal, political, and religious divides. The project does this through promoting public awareness around the annual Jewish Week of Constructive Conflict which occurs from the 2nd through the 9th of the Hebrew month of Adar.

Jewish sources refer to constructive conflict as "disagreements for the sake of Heaven" or "*mahloket l'shem shamayim*/מחלוקת לשם שמים". This document details some of the sources that refer to disagreements for the sake of Heaven.

This document is not comprehensive on the topic nor is it meant to be a lesson plan or stand-alone lesson. It does, however, contain some guiding questions that can be used in an adult education setting. Part 1 details a few of the disagreements between Beit Hillel and Beit Shammai. Part 2 describes disagreements for the sake of heaven through Mishnah Avot 5:17 and several explanations on that mishnah.

All the sources that are used in the short animated [G-Cast](#) video, "[Disagreements for the Sake of Heaven](#)" are detailed here. The video can be viewed in [English](#) or [Hebrew](#).

Curriculum for 5th-9th graders that accompanies the video can be found [here](#).

The 9Adar Project is a project of the Pardes Center for Judaism and Conflict Resolution, part of the Pardes Institute of Jewish Studies. For more information on the 9Adar Project, see www.9Adar.org.

Part 1: Disagreements between Beit Hillel and Beit Shammai

Beit Hillel and Beit Shammai disagreed about many issues. Here are just a few examples.

<p><u>Mishnah Sukkah 2:7</u> If a person's head and most of their body were in a sukkah, and their table was in the house, Beit Shammai declared it invalid, while Beit Hillel declared it valid.</p>	<p><u>משנה סוכה ב:ז</u> מי שהיה ראשו ורובו בסוכה, ושולחנו בתוך הבית--בית שמאי פוסלין, ובית הלל מכשירין.</p>
<p><u>Mishnah Eduyot, 4:7</u> According to Beit Shammai, one <i>dinnar</i> or its worth is consideration in the marrying of a wife; Beit Hillel set it down at a <i>perutah</i> or its worth.</p>	<p><u>משנה עדויות ד:ז</u> האישה מתקדשת בדינר ובשווה דינר, כדברי בית שמאי; בית הלל אומרין, בפרוטה ובשווה פרוטה.</p>
<p><u>Avot deRabbi Natan, version 1, chapter 3</u> And establish many students: Beit Shammai says one should only teach students who are wise, humble, of good lineage, and wealthy. Beit Hillel says one should teach everyone, as many sinners have, by studying Torah, become righteous.</p>	<p><u>אבות דרבי נתן נוסח א' פרק ג'</u> והעמידו תלמודים הרבה: שבית שמאי אומרים אל ישנה אדם אלא למי שהוא חכם ועניו ובן אבות ועשיר. ובית הלל אומרים לכל אדם ישנה שהרבה פושעים היו בישראל ונתקרבו לתלמוד תורה ויצאו מהם צדיקים חסידים וכשרים.</p>

What could be the result of such disagreements?

Part 2: Introducing Disagreements for the Sake of Heaven

<p><u>Mishna Avot, 5:17</u> (3rd Cen., Land of Israel) Every disagreement (<i>mahloket</i>) that is for the sake of Heaven will continue to exist (other translations: 'is destined to endure', or 'in the end will exist'); but one that is not in the name of Heaven will not continue to exist. Which is the [kind of] disagreement that is in the name of Heaven? Such as was the disagreement between Hillel and Shammai; and which is the [kind of] disagreement that is not in the name of Heaven? Such as was the disagreement of Korah and his entire congregation.</p>	<p><u>משנה אבות ה'יז</u> כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים? זו מחלוקת הלל ושמאי. ושאינה לשם שמים? זו מחלוקת קרח וכל עדתו:</p>
--	---

Make a list of all of the questions you can think of on this mishnah.
What isn't clear? What would you like to know more about?

What exactly 'will continue to exist' and why? Sources are given for four explanations

Explanation #1

<p><u>Bartenura, Avot 5:17</u> (Rabbi Ovadiah Bartenura, Italy and Land of Israel, 1440-1530) Every controversy that is in the name of Heaven, the end thereof will continue to exist - That is to say that the people of controversy are destined to exist and not be destroyed, as with the dispute between Hillel and Shammai that were not destroyed. Neither them nor the students of Hillel and Shammai. But Korah and his congregation were destroyed.</p>	<p><u>רבי עובדיה מברטנורא, אבות הי"ז</u> כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים - כלומר שאנשי המחלוקת ההיא מתקיימים ואינם אובדין, כמחלוקת הלל ושמאי שלא אבדו לא תלמידי בית שמאי ולא תלמידי בית הלל. אבל קורח ועדתו אבדו.</p>
--	---

<p><u>Tosefta Yevamoth, 1:11</u> (3rd cen. CE, Land of Israel) Even though these would forbid, and those would permit, they did not refrain from eating together, to fulfill that which is written "All the ways of a person are clean in their own eyes; but the LORD weigheth the spirits. (Proverbs, 16:2)</p>	<p><u>תוספתא יבמות א"א</u> אע"פ שאילו אוסרין ואילו מתירין, לא נמנעו, עושין טהרות (אוכלים יחד לפי דיני טהרה) אילו על גבי אילו, לקיים מה שני "דרך איש זך בעיניו ותוכן לבות ה" (על פי משלי טז:ב).</p>
--	---

What do we know about the relationship between the two houses?

<p><u>Babylonian Talmud, Yevamoth 14b</u> Although Beit Shammai and Beit Hillel are in disagreement on the questions of (marital and personal status), Beit Shammai did not, nevertheless, abstain from marrying women of the families of Beit Hillel, nor did Beit Hillel refrain from marrying those of Beit Shammai. This is to teach you that they showed love and friendship towards one another, thus putting into practice the Scriptural text, 'Love ye truth and peace' (Zechariah, 8:16).</p>	<p><u>בבלי יבמות יד ע"ב</u> אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל...לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי, ללמדך, שחיבה וריעות נוהגים זה בזה, לקיים מה שנאמר: (זכריה ח:טז) האמת והשלום אהבו.</p>
--	--

What exactly 'will continue to exist' according to this explanation?

What can be learned from this explanation regarding how to engage in healthy disagreement?

The following is not mentioned in the G-dCast video, but adds to explanation #1
The following is from a sermon delivered by Rabbi Yonatan Eyeschutz (1690, Krakow – 1764, Altona) on the 9th of Adar, around the year 1750.

Sefer Ya'arot Devash ii, pp. 136

Today is the 9th of Adar, on which Beit Shamai and Beit Hillel disagreed, and the rabbis declared it a fast day....

And it is important to pay attention to what is said (in the Mishnah Avot 5:17) "which is the *machloket* that is for the sake of Heaven?" And what is the (meaning of this) question? ... For, in this world every *machloket* no matter what it is, the evil inclination tempts the person and says that it is for the sake of Heaven and for a great *mitzvah* to subdue traitors and to break the arm of the mighty and so forth The rule of the matter is there is no *machloket* that does not have within it the evil inclination who is tempting the person and saying that the whole intention is for the sake of Heaven, and G-d forbid to say on a particular *machloket* that it is not for the sake of Heaven. If so, how can a person know where the truth is, if it is truly for the sake of Heaven or not?

With this a person can know. If the divided ones and the parties in conflict, other than regarding the matter over which they are disagreeing and opposing one another, are truly lovers in their heart and soul, this is the sign that their *machloket* is for the sake of Heaven. However, if they are enemies and are holding onto hatred for one another through their *machloket*, this is not for the sake of Heaven, and the Satan has settled himself within them. And this is the sign which the rabbis of the Mishnah passed on to us "which is the *machloket* which is for the sake of Heaven?" For in every *machloket* people say it is "for the sake of Heaven". They said "like the *machloket* of Shamai and Hillel" who loved one another and respected one another as lovers and friends. This is a sign that their disagreement is for the sake of Heaven. However, "like the *machloket* of Korach and his company", where they were holding onto enmity and hatred and almost stoned Moshe and the like, this is not for the sake of Heaven.... This is a reliable sign in any conflict to understand if it is for the sake of Heaven or not.

ספר יערות דבש, ח"ב, קל"ו

היום יום ט' אדר שבו נחלקו ב"ש וב"ה וקבעו חז"ל תענית...

והנה יש לדייק באמרו "איזה מחלוקת שהיא לש"ש" ומה שאלה הרבה מחלוקת שהם לש"ש... אבל בעו"ה כל מחלוקת יהיה מה שיהיה היצה"ר מפתה ואומר שהוא לש"ש ולמצוה גדולה להכניע בוגדים ולשבר זרוע רמה וכהנה דברים רבים... כללו של דבר אין לך מחלוקת שאין יצה"ר מפתה ואומר שכל הכונה לש"ש וח"ו לומר על מחלוקת שהיא שלא לש"ש רק א"כ במה יודע איפה האמת אם היא באמת לש"ש או לא.

בזאת יודע אי המחולקים ובעלי ריבות הם זולת הדבר שחלקו בו ומנגדים זה לזה הם אוהבים גמורים בלב ונפש זהו אות שמחלוקתם לש"ש אבל אם אויבים ונוטרים שנאה זה לזה על ידי מחלוקת זהו שלא לש"ש ויתיצב השטן בתוכם וזהו הסימן מסרו לנו חכמי משנה איזה מחלוקת שהיא לש"ש כי בכל מחלוקת אומרים שהיא לש"ש אמרו כמחלוקת שמאי והלל שאהבו זה את זה וכבדו זה את זה הנאהבים ונעימים זה אות שמחלוקתם לש"ש. אבל כמחלוקת קרח ועדתו שהיו נוטרים איבה ושנאה וכמעט יסקלהו למשה וכדומה זה שלא לש"ש... וזהו לאות נאמן בכל מחלוקת להבין אם היא לש"ש או לאו.

Explanation #2

Lev Avot, Mishnah Avot, 5:17

(Rabbi Shlomoh ben Rabbi Yitzchak of the House of Levi, Turkey, 16th century)

The author of the mishnah states that a disagreement is for the sake of Heaven when the intentions of the disputants are such that through the disagreement the truth should become clarified and come to light which would not have happened otherwise. And certainly the end of such a disagreement will continue to exist by virtue of the fact that the truth continues to exist.

פירוש לב אבות, משנה אבות ה:יז

(ר' שלמה ב"ר יצחק לבית הלוי, תורכיה המאה ה-16)
יאמר התנא שכשהמחלוקת הוא לשם שמים, שכוונת החולקים הוא (שעם) [שע"י] אותו המחלוקת יתברר האמת ויצא לאור מה שלא היה יוצא זולתו. ובדודאי סוף אותו מחלוקת שיתקיים עם היות שהאמת יתקיים.

What exactly 'will continue to exist' according to this explanation?

What can be learned from this explanation regarding how to engage in healthy disagreement?

Explanation #3

Yayin Lavanon, Avot 5:17

(Rabbi Naftali Hertz, Wessely, 1725 – 1805, Germany, Denmark)

Since their disagreements were for (attaining) the truth, therefore, when the truth became known they would not continue to insist (on their opinion), and they would accept in joy the correct opinion that became clarified... Because from the onset, they did not intend to disagree other than for the sake of Heaven.

פירוש יין לבנון, משנה אבות ה:יז

(ר' נפתלי הירץ וייזל, 1725 - 1805)
כי לפי שלא היתה מחלוקתם אלא למען האמת, לכן כשתודע להם האמת לא יתעקשו, ויקבלו בשמחה הדעת הנכונה המבוררת... כי מתחלה לא כונו לחלוק אלא לשם שמיים.

<p><u>Mishna Edoyot, chapter 1</u> (1) Shammai said...and Hillel said...and the Sages said, not like the words of this and like the words of that....(4) And why do they record the opinions of Shammai and Hillel when these do not prevail? To teach the generations that come after that none should persist in his opinions, for indeed, the 'fathers of the world' did not persist in their opinion....(12) These are the matters that Beit Hillel reverted to rule in accordance to the words of Beit Shammai....</p>	<p><u>משנה מסכת עדויות פרק א</u> (א) שמאי אומר...והלל אומר...וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה... (ד) ולמה מזכירין את דברי שמאי והלל לבטלה ללמד לדורות הבאים שלא יהא אדם עומד על דבריו שהרי אבות העולם לא עמדו על דבריהם: (יב) אלו דברים שחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי....</p>
--	--

What exactly 'will continue to exist' according to this explanation?

What can be learned from this explanation regarding how to engage in healthy disagreement?

Explanation #4

<p><u>Magen Avot, 5:17</u> (Rabbi Shimon b. Zemach Doran, Majorca – Algeria, 1361 – 1444) And it is possible to explain that the opinion of both will continue to exist, the one who forbids and the one who permits, because both are the words of the living God. (Eruvin 13b).</p>	<p><u>מגן אבות לרשב"ץ על אבות הי"ז</u> ואפשר לפרש שדברי שניהם יתקיימו, האוסר והמתיר, לפי שאלו ואלו דברי אלהים חיים הם [ערבין יג ב]....</p>
--	---

Background sources:

<p><u>Babylonian Talmud, Eruvin 13b</u> R. Abba stated in the name of Samuel: For three years there was a dispute between Beit Shammai and Beit Hillel, the former asserting, 'The <i>halakha</i> is in agreement with our views' and the latter contending, 'The <i>halakha</i> is in agreement with our views'. Then a <i>bat kol</i> (a Heavenly voice) issued announcing, '[The utterances of] both are the words of the living G-d, but the <i>halakha</i> is in agreement with the rulings of Beit Hillel'. Since, however, both are the words of the living G-d' what was it that entitled Beit Hillel to have the <i>halakha</i> fixed in agreement with their rulings? Because they were kindly and modest, they studied their own rulings and those of Beit Shammai.</p>	<p><u>בבלי עירובין יג ע"ב</u> אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל. וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן? מפני שנוחין ועלובין היו, ושונין דבריהן ודברי בית שמאי.</p>
---	---

The following sources are not in the G-dcast, but are relevant nevertheless.

How did the Ritva understand the possibility that opposite positions can both be "the words of the living G-d"?

<p><u>Ritva, Commentary on Eruvin 13b</u> (Rabbi Yom Tov ben Avraham Asevilli, 1260s-1320s, Seville, Spain) [How can it be that] <i>Elu v'elu divrei Elohim chaim</i> – (These and These are the words of the Living G-d)? The Rabbis of France (Rabenu Peretz, d. 1296, Curvalle, France) of blessed memory, asked: How can it be that both of them spoke the words of the Living G-d, yet one side said [for example, an object is] forbidden, and one said it is permissible? They resolved it by noting that when Moshe went up to the heights to receive the Torah, it was shown to him 49 reasons why something is permissible, and 49 reasons why it is forbidden. He asked the Holy One Blessed Be He about this, and was told that this is left to the sages of Israel in every generation, and the ruling will be as they decide.</p>	<p><u>חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף יג עמוד ב</u> "אלו ואלו דברי אלהים חיים" שאלו רבני צרפת ז"ל – היאך אפשר שיהו שניהם דברי אלהים חיים, וזה אוסר וזה מתיר? ותירצו כי כשעלה משה למרום לקבל תורה הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר, ושאל להקב"ה על זה, ואמר שיהא זה מסור לחכמי ישראל שבכל דור ודור ויהיה הכרעה כמותם.</p>
<p><u>Midrash Psalms, 12</u> Rabbi Yanai said: The Torah was not given in a clear cut manner, rather on every statement G-d said to Moses, He would say forty-nine reasons the matter could be pure, and forty-nine reasons why the matter could be impure. He (Moses) said to Him, 'Master of the Universe, when will we know the truth of the matter?' He said to him (Moses): 'Go according to the majority: if the majority rules it is impure – it is impure, if the majority rules it is pure – it is pure.</p>	<p><u>מדרש תהלים (בובר) מזמור יב [ירושלמי סנהדרין ד:ב (כב ע"א)]</u> אמר ר' ינאי לא ניתנה דברי תורה חתיכין, אלא על כל דבור שהיה אומר הקב"ה למשה היה אומר מ"ט פנים טהור, ומ"ט פנים טמא, אמר לפניו רבונו של עולם עד מתי נעמוד על בירורו של דבר, אמר ליה אחרי רבים להטות, רבו המטמאין טמא, רבו המטהרין טהור,</p>
<p>Rabbi Yehoshua ben Levi said: Young students in the times of Saul, David and Samuel knew how to study the Torah with forty-nine reasons to rule a matter pure and forty-nine reasons to rule that the same matter was impure.</p>	<p>ר' יהושע בן לוי אמר תינוקות שהיו בימי שאול ודוד ובימי שמואל, היו יודעין לדרוש את התורה במ"ט פנים טהור, ובמ"ט פנים טמא.</p>

[Tosefta, Sota 7:12](#)

(2nd Century CE, Land of Israel)

If one should say, "Since Beit Shammai renders impure and Beit Hillel renders pure, this one forbids and this one permits, why should I learn Torah? For this the verse states (superfluously) 'words, the words, these are the words' All the words were given from a single shepherd; a single G-d created them, one Provider gave them, the Lord of all deeds, blessed be He. They said, so too should you make for yourself a heart of many rooms, and enter into it the words of Beit Shammai and the words of Beit Hillel, the words of those who declare a matter impure, and those who declare it pure.

תוספתא סוטה פרק ז

הלכה יב

שׁמא יאמר אדם בדעתו:
"הואיל ובית שמ"י מטמין
ובית הלל מטהרין, איש פל'
אוסר ואיש פלוני מתיר, למה
אני למד תורה?" "מעתי ת"ל
'דברים', 'הדברים', 'אלה
הדברים': כל הדברים נתנו
מרועה אחד, אל אחד בראן,
פרנס אחד נתנן, רבון כל
המעשים ברוך הוא. אמרו,
אף אתה עשה לבך חדרי
חדרים והכניס בה דברי בית
שמ"י ודברי בית הלל דברי
המטמאין ודברי המטהרין

What exactly 'will continue to exist' according to this explanation?

What can be learned from this explanation regarding how to engage in healthy disagreement?